Príloha 1

Centrá pre obete sexuálneho násilia

(SAC)

SCL02

SOCIÁLNA OBLASŤ: Empowerment a podpora žien a rómskych komunít
Nórske granty 2021-2028, Slovenská republika

Štandardy a štruktúra odborného tímu SAC

Minimálne štandardy poskytovania služieb v centrách SAC

Minimálne štandardy poskytovania služieb preživším sexuálneho násilia sú[1]:

- Dostupnosť centra non-stop, 24 hodín denne, 7 dní v týždni na ľahko prístupnom a bezpečnom mieste a minimálna čakacia doba na poskytnutie pomoci po príchode do centra. V štandardoch vo Veľkej Británii sa odporúča začať sa obeti okamžite po jej príchode do centra venovať, maximálna čakacia doba na služby by nemala presiahnuť 4 hodiny, forenzné vyšetrenie by malo byť zrealizované do hodiny.
- Prítomnosť adekvátne vyškolenej a trénovanej krízovej sociálnej poradkyne v zariadení, ktorá bude úzko spolupracovať so zdravotníckym personálom.
- Obete by mali mať možnosť vybrať si pohlavie zdravotníka vykonávajúceho medicínske a forenzné vyšetrenie. Tri štvrtiny žien so skúsenosťou so sexuálnym násilím preferuje ženský personál, takmer polovica obetí sexuálneho násilia vyšetrenie mužským zdravotníkom odmieta.

[1] V zmysle spracovaného návrhu Z. Očenášovej, ktoré sú inšpirované štandardmi aplikovanými vo Veľkej Británii (Home Office, 2009, In: Očenášová, 2017)

- Dostupnosť forenzných zdravotníčok vyškolených a trénovaných v postupoch zberu forenzných dôkazov v prípadoch sexuálneho násilia od dospelých aj od detí podľa štandardizovaných postupov a protokolov[2].
- Dostupnosť adekvátne vybaveného priestoru na realizovanie forenzného vyšetrenia, kde bude možné realizovať všetky potrebné úkony a bude minimalizované riziko kontaminácie vzoriek.
- Zdravotné ošetrenie musí byť komplexné a musí zahŕňať posúdenie fyzického, psychického a sexuálneho zdravia, poskytnutie núdzovej antikoncepcie, skríningové vyšetrenie a profylaxiu pohlavne prenosných chorôb a odhad psychického stavu, rizika samovraždy, identifikácia symptómov PTSP a stratégií ich zvládania.

Štruktúra tímu SAC

Celý tím, vrátane pracovníkov a pracovníčok prvého kontaktu a administratívnych pracovníkov a pracovníčok musí byť vyškolený v trauma-informovanom prístupe a dôkladne poznať akútne symptómy aj dlhodobé následky traumatizácie u obetí sexuálneho násilia.

Tím SAC by mal byť zložený z odborníkov a odborníčok tak, aby pokrýval celé spektrum služieb poskytovaných preživším sexuálneho násilia, bez ohľadu na to, či ide o odborný personál priamo v priestoroch SAC, alebo dostupný na zavolanie na základe zmluvného vzťahu. Podľa príkladu dobrej praxe ideálny tím SAC pozostáva z nasledovných pracovníkov[3]:

- Sociálna pracovník/pracovníčka[4]
- Zdravotná sestra
- lekári/lekárky so špecializáciou gynekológia, traumatológia, chirurgia, psychiatria, urológia, pracovne zaradení na oddeleniach nemocnice, v ktorej priestoroch bude umiestnené SAC
- psychológ/psychologička alebo psychoterapeut/psychoterapeutka
- právnik/právnička

Minimálne požiadavky na zapojenie osôb do tímu SAC:

Lekári so špecializáciou gynekológia, traumatológia, chirurgia, urológia, psychiatria

- sú pracovne zaradení na príslušných oddeleniach nemocnice, v ktorej priestoroch sídli SAC
- rozpis ich pracovných zmien by mal byť zabezpečený v najlepšom záujme preživších tak, aby bola pre potreby klientok SAC k dispozícii vždy aj lekárka-žena s danou špecializáciou
- vyškolení v trauma-informovanom prístupe
- poskytujú zdravotnú starostlivosť preživším, ako je liečba zranení, podanie núdzovej antikoncepcie, starostlivosť zameraná na profylaxiu pohlavne prenosných infekcií
- zabezpečujú odber forenzných dôkazov

[2] Forenzné vyšetrenia vykonáva vyškolený zdravotný personál alebo osoby, ktoré sú k tomu oprávnené podľa aktuálne platných právnych predpisov.
[3] Integrovaná pomoc v prípadoch sexuálnej viktimizácie
[4] Štruktúra každého SAC určuje, kto plní úlohu prvého kontaktu.

Psychológ/psychologička

- poskytuje psychologické poradenstvo preživším a ich blízkym a sprevádza ich procesom spracovania traumy, informuje klientky a klientov o možných symptómoch traumatizácie a reakcií na stres
- má vedomosti, zručnosti, skúsenosti s prácou s preživšími interpersonálnej traumy
- vyhodnocuje riziko sebapoškodenia
- diagnostikuje symptómy PTSP, depresie a úzkosti
- používa štandardizované evidence-based nástroje na zisťovanie anamnézy a symptómov traumy
- má vedomosti a zručnosti v učení techník emocionálnej regulácie
- spĺňa kvalifikačné predpoklady: absolvované jednoodborové štúdium psychológie, ukončený psychoterapeutický výcvik, 5 rokov praxe v práci s traumatizovanými osobami výhodou, absolvované vzdelávanie základy psychotraumatológie[5]

Sociálna pracovníčka/sociálny pracovník

- realizuje poradenstvo a pomoc pri riešení zmenenej životnej situácie
- poskytuje poradenstvo a pomoc pri sprostredkovaní utajeného bývania
- sprostredkuje poradenstvo a pomoc pri sociálno-právnej ochrane detí
- má prax v práci s obeťami sexuálneho násilia alebo domáceho násilia
- je vyškolená v trauma-informovanom prístupe

Ďalšie pozície, ktoré je možné zapojiť do tímu SAC:

Pracovníčka prvého kontaktu (zdravotná sestra alebo sociálna pracovníčka)[6]

- vyškolená v trauma-informovanom prístupe
- zabezpečuje prvý kontakt s preživšími sexuálneho násilia v SAC, stála prítomnosť v SAC
- zabezpečuje case management (sledovanie priebehu prípadu)
- koordinuje služby poskytované danej klientke/klientovi, privoláva konkrétneho odborníka na pracovisko centra, sprostredkováva služby preživším poskytované mimo priestorov SAC (napríklad nakontaktovanie na OZ, centrá pomoci obetiam, terapeutov, právnikov a pod.)

Právnik/právnička

- pomáha preživším s prípravou podkladov pre súd
- podporuje a zastupuje preživšie pri súdnych pojednávaniach
- poskytuje poradenstvo a podporu preživším počas styku s OČTK
- poskytuje podporu pri zaistení bezpečnosti preživších a doporučuje ďalšie vhodné služby
- poskytuje trestnoprávne služby na vynútenie zákona a ochranu práv žien
- má odborné zameranie trestné právo
- má dostatočnú prax a zorientovanosť v prípadoch sexuálneho násilia

[5] Základy (na riešenie zameranej) psychotraumatológie – realizuje SIPE

[6] UNB stručne definuje náplň práce a kompetencie sociálnych sestier tu: https://www.unb.sk/hospitalizovany-pacient/

- je vyškolený/vyškolená v trauma-informovanom prístupe

Školenia pre personál SAC, vrátane vzdelávania v trauma-informovanom prístupe, budú zabezpečené Koordinačno-metodickým centrom (KMC) na úrovni programu, v súlade s metodickým vedením a štandardmi pre poskytovanie služieb.